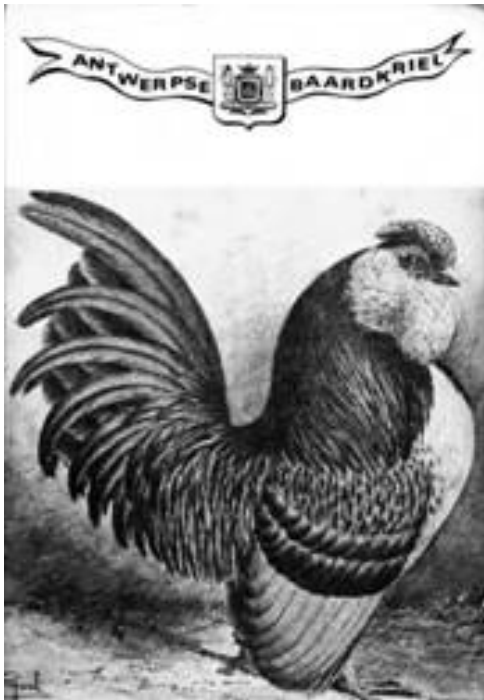

DE KWARTELKLEURIGE ANTWERPSE BAARDKRIEL

Kijk mijn Antwerpse Baardjes,

**Een front als Loulou Ferrari
Een baard als Fidel Castro
Een body als Schwarzenegger
Maar zo klein van gestalte als Edith Piaf
Met daarbij de uitstraling van Madonna
Ze kunnen vliegen als Superman.
En trippelen zoals
Tina Turner bij een optreden**

Vrij naar Johan Opsomer (<http://www.kippengrabbelton.be/>)

Tekst: Elly Vogelaar

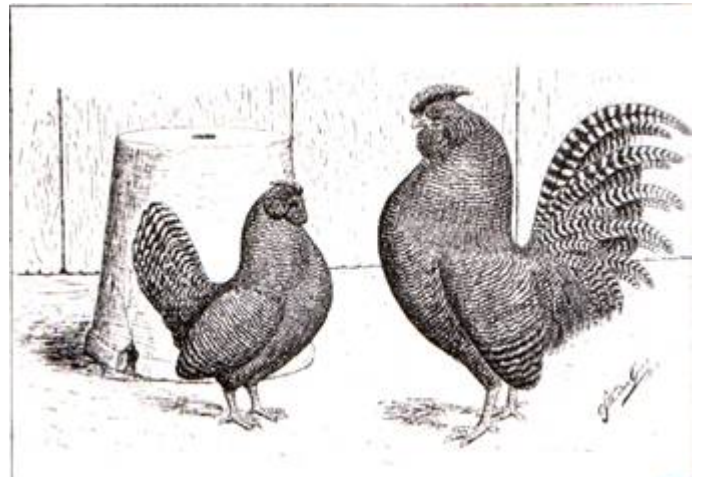
Het oudste Belgische krielras

De Antwerpse baardkriel heeft, in tegenstelling tot vele andere rassen, geen grote variant; het is een oorspronkelijke kriel, en zelfs één van de oudste krielen die we kennen. Ze stammen waarschijnlijk rechtstreeks af van de gebaarde krielhoenders die lang geleden in de Nederlanden voorkwamen en al afgebeeld waren op zeventiende-eeuwse schilderijen van Albert Cuyp.

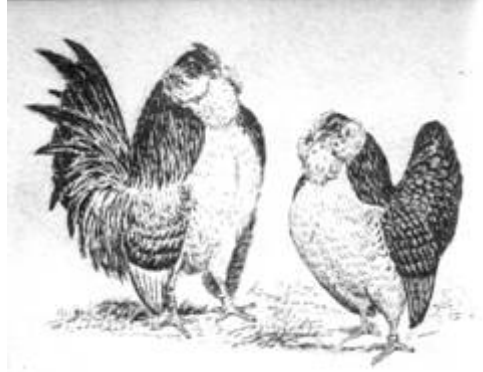
Koekoekkleurige Antwerpse Baardkrielen – v. Gink 1912.

Wanneer men echt aan de selectie van deze baardkrielen begonnen is, weten we niet precies.

De zwarte en koekoekkleurige Antwerpse Baardkrielen bestonden in ieder geval al vóór 1900. In tentoonstellingsverslagen uit die jaren leest men af en toe ook over witte en gele, maar het is niet zeker of dat echte Antwerpse Baardkrielen betrof, aangezien men ook vaak sprak in algemeenheid over 'Bantams'. Veel interessante gegevens zijn te vinden in "De Geschiedenis van de Antwerpse Baardkrielen van 1884 tot en met 1976", uitgegeven door Kleinveebond Borgerhout.

**Kwartelkleurige Antwerpse Baardkrielen,
oude tekening, niet gesigneerd.**

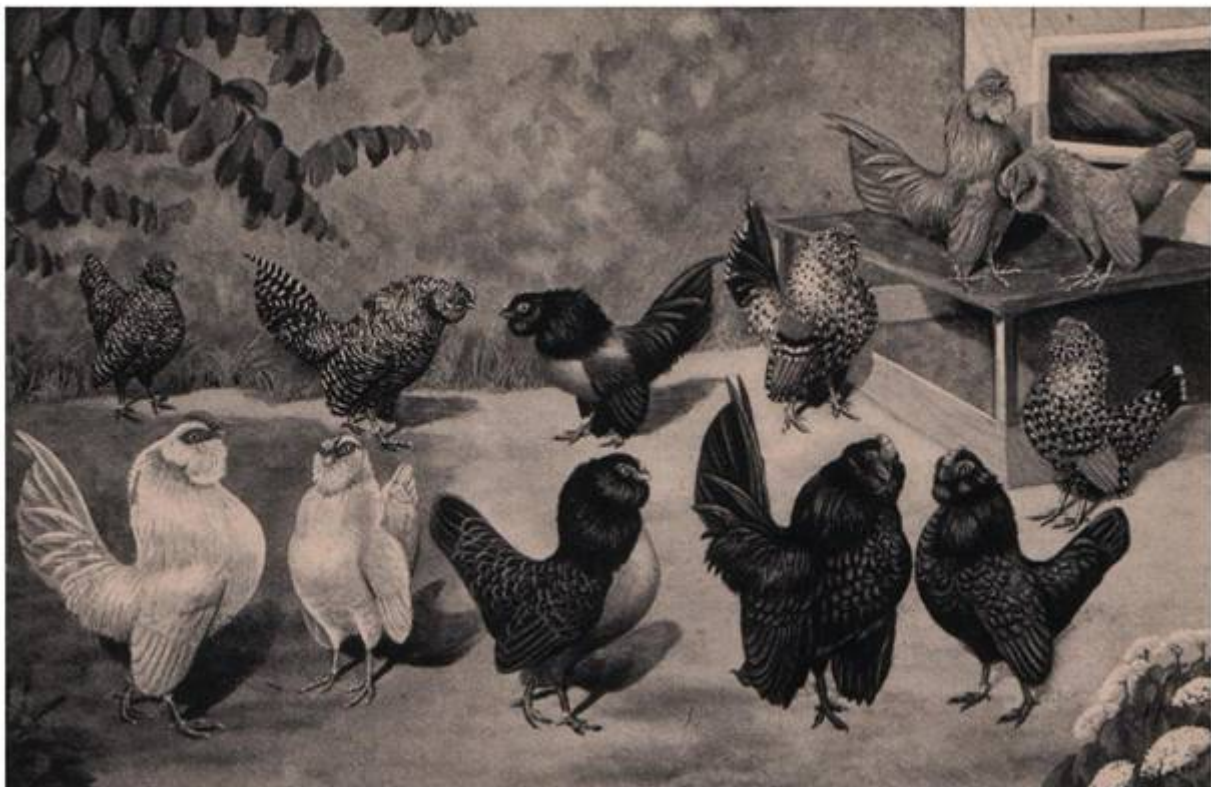

Bestuursleden en leden van de club hebben destijds onder leiding van Dhr. Carpentier een groot deel van de geschiedenis van dit ras achterhaald en opgetekend, waarmee vele puzzelstukjes op hun plaats vielen. Het is leuk om te lezen dat men in 1888 al een heel eind op weg was om een standaardomschrijving van de Antwerpse Baardkriel te maken, die nauwelijks afwijkt van de huidige standaardomschrijving, zoals blijkt uit een artikel in het blad (uit: Chasse&Pêche nr. 51-1888) :

“De karakteristieke punten van de Antwerpse Baardkriel zijn nog nooit officieel vastgelegd, naar mijn weten. Voor ons zijn de vier voornaamste punten: de houding, de baard, de grootte en de kleur. De houding: is eigen aan dit ras; zij is rechtstandig opgericht. De kop, de hals en het lichaam bevinden zich loodrecht op de benen; de vleugels dalen steil af vóór de benen; de staart verheft zich evenwijdig aan de hals. De baard: dient zo ontwikkeld mogelijk te zijn. Hij bestaat uit bakkebaarden, beginnende aan de wangen en verlengd onder de oren tot achter de kop; deze baard, die onder de bek begint, zal de kinlellen gedeeltelijk of geheel bedekken. Onder de baard begint het buitengewoon ontwikkelde behang; dit gaat geheel rond de hals en omhangt deze als een crinoline (hoepelrok) en is veel omvangrijker dan de rest van het lichaam. De grootte: Zij dienen zo klein mogelijk te zijn; zij zijn opmerkenswaardig door hun kleinheid.

De kleur: is koekoek, de zwarte kleur is toegelaten. Men heeft sedert twee of drie jaren nieuwe kleurslagen beproefd, maar dit alles verraadt kruisingen”.

Het gehele artikel was niet ondertekend, al neemt men aan dat het van de hand van de Heer A. Pulinckx is, welke hoofdredacteur was van genoemd weekblad.

**Naar een kleurenafbeelding van R. Hoffmann, uit Deutsche Geflügel-Zeitung 17/1955
In het midden vooraan een kwartelkleurige hen, en daar achter de haan.**

**Kwartelkleurige haan en hen, België.
Foto: Kleinveebond
Borgerhout.**

Opmerkelijk is ook een artikel uit hetzelfde tijdschrift, nr. 34-1890 waar een onbekende schrijver zegt over dit ras.:

“Deze Koekoekdwerg met zijn opgeblazen behang, als de behang van een kropper, en zijn rechtstandige houding, is een van de meest opvallende dwergen die op een tentoonstelling opgemerkt worden. Dit ras was aan het uitsterven omdat het geen klasse gereserveerd kreeg onder de Belgische rassen. En de fokkers zullen zich veel moeite moeten getroosten, voor zij voldoende exemplaren voor de export geproduceerd zullen hebben, zonder daarbij het land te beroven van types, bestemd om de kleine Antwerpse koekoek te bewaren, zoals hij twintig jaar geleden nog was”.

Hieruit is dus aan te nemen dat ze in 1870 al bestonden, en dat klopt met de feiten genoemd in een verslag van de Antwerpse tentoonstelling "Acclimatation et élevage" in 1893, ondertekend met L.v.d. S. (Van der Snickt?): "Het ras Antwerpse dwergkoekoek (let wel, men spreekt niet over baard) is lange tijd een zeldzaamheid geweest, het was zelfs dicht bij het uitsterven. Ongeveer vijf en twintig jaar geleden (dat was dus 1868. red.) wist M. Roberti, bestuurder van de Jardin d'acclimatation te Luik, nog enkele van de zeldzame exemplaren te vinden in Limburg en ook te Ukkel; hij heeft de zwarte gemaakt door variatie, mutatie of kruising. Sedert 1887 hebben Antwerpse liefhebbers zich toegelegd op het maken van alle kleurslagen, met meer goede wil dan succes in het begin. Dat belet niet dat op de huidige tentoonstelling er zeer behoorlijken werden getoond, onder andere KWARTELKLEURIGEN, waarschijnlijk bekomen uit krielkippen uit Holland".

Speciale postzegel, uitgegeven in 1969 door het Belgische Ministerie van Posterijen, Telefoon en Telegraaf, in 1969 ter ere van de 80^e verjaardag van de Koninklijke Vereniging Het Neerhof. (foto Kleinveebond Borgerhout.)

De unieke kwartelkleur

Die laatste opmerking komt wat onwaarschijnlijk op mij over, vooral omdat men vandaag de dag juist van mening is dat de kwartelkleur typisch is voor de Belgische rassen; men zegt zelfs wel eens dat deze kleur moet doen denken aan de Belgische vlag! De oorsprong van deze kleur is echter niet makkelijk te achterhalen. Heel vroeger kwam hij al voor, want de baardkriel op het eerder genoemde schilderij van Albert Cuyp was ook al

72. — Le Barbu d'Anvers (variété : Caille)
De Baard van Antwerpen (variété : Kwartel)

kwartelkleurig. Hoe het ook zij, men is nog niet achter de exacte genetische achtergrond van deze kleur. Er is ook niet bijzonder veel onderzoek naar gedaan, maar het gaat hier waarschijnlijk om tenminste 2 of 3 factoren. Dat het een geheel op zichzelf staande kleurenpatroon is, blijkt onder meer uit het feit dat de zilverkwartel hen een zilverkleurige borst heeft; het goudgeel valt dus ook in de borst geheel weg. Dit is anders dan bijvoorbeeld bij de patrijskleur, waar een zilverpatrijskleurige hen toch altijd net zo een zalmrode borstkleur behoudt als de patrijskleurige.

Tekening van Delin, met dank aan Kleinveebond Borgerhout.

vroeger over donker- en lichtkwartel. Het huidige kwartel is het vroegere donkerkwartel. De mooiste omschrijving van de kwartelkleur die ik ooit heb gelezen, staat in het blad "Neerhof" van Antwerpen, 1922 en is geschreven door J. Adinau: "De donkere gedeelten zijn chocoladezwart met zeer zachte zilveren weerschijn, in het schildersvak genaamd Terre d'ombre; in de lichtere gedeelten is de algemene kleur het okergeel ofwel nanking. Ieder veer heeft een duidelijk zichtbare heldere rib (nerf)". Opmerkelijk is dat hier, bij de beschrijving van de vleugels van de haan duidelijk staat: "Vleugels: de dekveren elk hiervan is okerkleurig blond en eindigt in een zwarte driehoek, het geheel der driehoeken vormt twee regelmatige banden, welke over de gehele vleugel lopen".

Ook A. Pulinckx beschrijft in een later artikel (Aviornis 1942-1) nog de dwarsbanden die de kwartelkleurige hanen op de vleugelschilden hadden, precies zoals de beroemde Meester R. Delin deze schilderde. De huidige kwartelkleurige krielhanen hebben geen zwarte vleugelbandjes meer, al heeft men juist de laatste jaren nog ernstig geprobeerd om die weer terug te krijgen. Het lijkt niet meer mogelijk en het wordt niet meer als eis gezien.

Prachtige kwartelkleurige hen, Engeland, foto Speciaalclub UK

De huidige Antwerpse Baardkriel

Net als in 1900 zijn type, stand en bevedering bij de Antwerpse Baardkriel nog altijd de voornaamste kenmerken. De stand is fier rechtop, vooral van het haantje; uitdagend, alsof hij op het punt staat om te gaan kraaien. Zowel haan als hen zijn kort en breed, met sterk naar voren gedragen borst. Een van

de kenmerken van deze kriel is de zeer weelderige, driedelige baard, die echter het zicht niet mag belemmeren. Daarbij zijn vooral bij de hen de kop in verhouding groot, zodat men wel eens – liefdevol - spreekt van een uilekop.

De ogen zijn groot, en bij de kwartelkleurigen zeer donker. Ze hebben voorts een kleine rozekam met korte doorn en geen zichtbare kinlellen; deze moeten volledig bedekt zijn door de baard. Het halsbehang van de korte, sterk naar achteren gebogen hals moet dik en zeer gevuld zijn. Door de achterwaartse groei van de veren vormen deze als het ware manen waardoor de hals langs de zijkant dikker toont. Heel opvallend is dat het voorste deel van het lichaam met die volle baard en manen zo uitbundig bevederd is, terwijl de staartpartij juist wat

karig bedeed is; men zegt vaak dat 2/3 deel van het lichaam vóór, en 1/3 deel achter de poten is. De staart is wel breed aangezet maar wordt wat gesloten gedragen, vooral bij de hen. De grote sikkelveren moeten niet zo lang zijn en hebben de vorm van een sabel en niet van een sikkel. De vleugels worden laag gedragen, bij haantjes in actie vaak zó laag dat ze vóór de poten komen, maar het mooiste is als ze de dijbenen bedekken en met de punten net vrij van de grond blijven. Een opvallende eigenschap bij deze krielen is dat de hanen vaak geen sporen hebben.

De kwartelkleur staat tot in detail omschreven in de standaard, maar laat zich wat moeilijk lezen, wie echter eenmaal de kwartelkleurige kippen kent, heeft er geen moeite meer mee. Op het eerste gezicht is het een goudgeel dier met een zwarte mantel; pas bij nadere beschouwing zien we de fijne tekening. Belangrijk is een egale borstkleur, die diep goudgeel moet zijn, met lichte schachten en zachtgouden omzoming. De baard heeft liefst dezelfde kleur als de borst, maar heeft bij de haan soms wat grijs, en is bij de hen meestal iets donkerder dan de borst. Het halsbehang bij de haan is zwart met gouden nerven en gouden randen; lager naar de rug zijn deze veren gitzwart. De rugveren hebben een groenglanzend zwart middenstuk met gouden nerf en gouden zoom, net als de zadelferen. De staart is groenglanzend zwart, de vleugeldriehoek kaneelbruin. Bij de hen zijn hals, borst en baard vrijwel gelijk gekleurd als bij de haan. De fluwelig glanzende, zeer donkere rug- en vleugeldekteertjes van de hen hebben een gouden nerf en, enkel aan de zijkanten van de veer, een fijne, goudbruine omzoming. Hoe donkerder deze veren, hoe sterker het contrast met de borstkleur.

**Zilverkwartel,
Duitsland, Niederschöna 2004.
Fokker: Cornel Wiedemann.**

In Nederland zijn de Antwerpse Baardkrielen behalve in (goud)kwartel ook erkend in zilverkwartel, waarbij alle goud- en geeltinten vervangen zijn door zilverwit; en in blauwkwartel, waarbij alle zwart vervangen is door een zo egaal mogelijke blauwe kleur. In andere landen zijn ze ook nog erkend in blauwzilverkwartel en parelgrijs-zilverkwartel.

1,0 Blauwkwartel, Duitsland, Niederfrohna 2005.
Fokker/Fotograaf: Harald Asse.
Foto: Holger Schellschmidt.

Populaire kleurslag, maar niet eenvoudig

De kwartelkleur is erg populair, maar misschien wel de moeilijkste kleurslag bij dit ras. Veel waarde wordt gehecht aan het grote contrast tussen het donkere mantelgevederte en de diepgele borstkleur. Allerlei woorden worden gebruikt om die gele tint te omschrijven; in het land van oorsprong spreken ze het liefst over een 'zeemvelkleurige' borst. In ieder geval mag die kleur niet bleek, meelkleurig of bruin zijn. Maar net zo fout is de tegenwoordig veel voorkomende roodgouden kleur; een kleur die geliefd is in Duitsland, maar die in België en Nederland niet wordt aanvaard.

Kwartelkleurige hen met te donkere baard en veel donkere tekening in de borst. Dit hennetje had ook vrijwel geen zijzoming aan de rugveren.

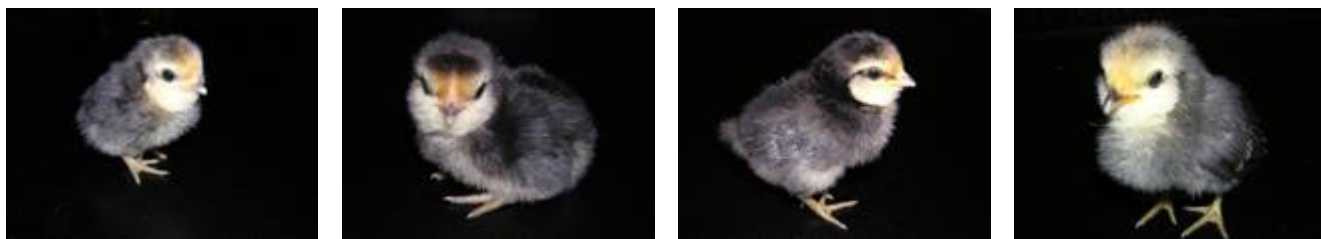
Een andere moeilijkheid is het behouden van de juiste veer kleur bij de hen, vooral op de vleugels. Soms is er zo een brede goudbruine zoomtekening dat er weinig fluweel-zwart meer overblijft en er grote lichte vlekken ontstaan. Anderzijds zijn er hennetjes waar de zoming vrijwel ontbreekt en die dus veel te donker zijn.

Wie met deze kleurslag verder wil fokken, zal vooral zo perfect mogelijk getekende hennetjes in de foktoom opnemen, en daarbij een wat donker ogend haantje, dus eentje die royaal zwart is in hals-, rug- en zadilveren. Scherpe aftekening is heel belangrijk, en de goudgele kleur dient niet te licht te zijn.

en de goudgele kleur dient niet te licht te zijn.

Kwartelkleurige kuikens hebben een donkergrijze donskleur met een lichtgeel befje. Die lichte kleur loopt op tot rond de snavel of een groter deel van de kop, maar als dat veel verder uitgebreid is, zal het dier later waarschijnlijk te licht van kleur worden. Bij de ene fokstam is het echter weer anders dan bij de andere, dus wees niet te snel met selecteren. Wie aantekeningen maakt leert zijn eigen stammetje kennen.

Dit ras in het hok

Niet alleen het uiterlijk maakte dit krielras zo populair, maar ook het aanhankelijke en speelse karakter speelt hier zonder twijfel mee. Fokken met de Antwerpse Baardkrielen levert haast nooit problemen op. De hennen zijn in staat om zelf hun eitjes uit te broeden en hun kuikens groot te brengen. Pasgeboren kuikentjes zijn erg klein. Ze kunnen het beste opgroeien met eigen soortgenoten of kuikens van een ander klein ras, zodat ze gelijke kans hebben. Deze kippen zijn gemakkelijk te houden in kleine (overdekte) rennen en zijn meestal tam van aard, hoewel de hanen in het fokseizoen elke indringer, dus soms ook hun eigen verzorger, aanvallen. Het zijn wel nogal veelvuldige, schelle kraaiers; iets waar bij aanschaf zeker rekening mee moet worden gehouden. Hoe er met wat inventiviteit zelfs midden in de bebouwde kom, in een kleine stadstuin te Zoetermeer, Antwerpse baardkrielen gefokt werden, tekende ik op uit de mond van Marjolein Wagemaker, die ook een groot deel van de foto's bij dit artikel maakte:

Fred

Onze jongste zoon Derk heeft astma en is allergisch voor allerlei dieren. Aangezien hij en ik wel allebei helemaal 'dierenfreak' zijn bedachten we iets wat wél zou kunnen: Kippen! Maar welk ras, daar hadden we geen idee van. Dus gingen we naar de kinderboerderij 'Stadsboerderij Buitenbeest' om te kijken welke we leuk vonden. Ze hadden aardig wat soorten, maar veel waren groot en hadden van die grote rode kammen en lellen en vonden we er wat "agressief" uitzien! Maar er liepen ook heel

schattige, kleine kipjes met een baardje. De vriendelijke beheerder vertelde ons dat het Antwerpse Baardkrielen waren. We vonden een adres waar we 3 kwartelkleurige hennenkuikens van 8 weken oud mochten komen halen. Ze groeiden voorspoedig op. Al snel liepen ze elke dag los in de tuin en het hele gezin werd zó enthousiast over kippen dat we er nog 2 jonge Wyandotte krielhennen bij gekocht hebben. Inmiddels zijn ze veel groter maar 'de baardjes' zijn echt de baas! Zelf een keer kuikens broeden leek ons toch wel heel leuk. Een broedmachine lenen was geen probleem, maar er moest wél een haan zijn.

Fred, het geleende haantje van de Stadsboerderij Buitenbeest. Foto: Marjolein Wagemaker

Zo ontstond het idee om een Antwerps baardkrielhaantje te leen te vragen bij de kinderboerderij. Dat mocht! Ik heb geen toestemming aan de burens gevraagd maar geprobeerd om hem 's morgens zo lang mogelijk stil te laten zijn met een plaid over het nachthok. Maar om 7.15 uur hoorden we hem meestal toch wel kraaien. Hij is een maand gebleven. Ik heb in die maand geen klachten gehad maar daarna kwamen er toch wel wat reacties. De een was blij dat hij weer weg was en anderen hadden het juist wel leuk gevonden! 'Fred' – zoals wij hem gedoopt hadden - was direct geliefd bij de dames en hij heeft goed zijn best gedaan. In eerste instantie leek hij op grote vrouwen te vallen want de Wyandottes waren favoriet. Ik ben eitjes gaan bewaren en uiteindelijk werd er zelfs nog een Antwerpse hen broeds; iets waar ik eigenlijk al niet meer op had durven hopen.

Antwerpse Baardkrielen zijn zeer zorgzame kloekjes.

Isn't she lovely... Foto's: Marjolein Wagemaker.

De mix

Antwerpse Baardkriel x Wyandottekriel; toch wel een indrukwekkend koppie!

Daar heb ik 5 eitjes onder gelegd die alle 5 zijn uitgekomen. In de broedmachine heb ik er ook nog 5 gedaan en nog een 'mengsel' van de Wyandotte en de haan. Ik was benieuwd wat daar uit zou komen. (een haan dus!!)

Zo had ik dus op 3 mei kuikens bij de kloek en 5 mei in de broedmachine! Ik vond het super om mee te maken en de kinderen natuurlijk ook!

Marjolein Wagemaker

Onder moeders vleugels, die de juiste kwartelkleur hebben. Foto's: Marjolein Wagemaker.

Tot slot

De Antwerpse baardkriel, ook wel de parel aan de kroon van de Belgische hoenderrassen genoemd, is een Belgisch krielras met internationale allures. Overal ter wereld waar pluimveetentoonstellingen gehouden worden komt men 'Antwerpse baardjes' tegen, en in heel veel landen zijn actieve Speciaalclubs, waar men u graag zal verwelkomen als nieuwe fokker en al uw vragen over het houden van Antwerpse Baardkrielen kan beantwoorden.

Copyright ©2005 Aviculture Europe. All rights reserved by VBC

Kijk voor meer informatie op <http://www.antwerpsebaardkriel.nl/> (Nederlands) of <http://users.skynet.be/kleinveebondborgerhout/> (Vlaams) of <http://users.pandora.be/jaak.rousseau/> (België, in 4 talen).

De Australische Club heeft een prachtige website:

http://www4.tpg.com.au/channan/d_anvers.html (Engelstalig) In de UK zaten de Antwerpse Baardkrielen al in 1911 op de Crystal Palace Show. De hele geschiedenis van de Belgische krielen in Engeland is te lezen op

<http://www.jatman.co.uk/belgians/index.html>; een prachtige (Engelstalige) website met veel tips en foto's. Ook Duitsland heeft een actieve speciaalclub. Bovendien wordt er door www.antwerpener-bartzwerge.de een leerzame nieuwsbrief uitgegeven, waarop u vrijblijvend kunt inschrijven. Deze nieuwsbrief is in de Duitse taal, maar misschien toch de moeite waard om te proberen. De inhoud wisselt naarmate het seizoen en behandelt o.a. fokkerij, huisvesting en verzorging van de Antwerpse Baardkrielen. Inschrijven op deze nieuwsbrief kunt u [hier](#)